

med torv som med halm. Med den anvendte langsiebmaskine kunde man tidligere producere 110 tons færdig halmpap pr. uge; men man blev af ovennævnte grund ikke istand til at producere mere end 40 tons torvpap pr. uge med samme maskine, drivkraft og arbejdsstyrke. Da man desuden erholdt en lavere pris for torvpappen end for halm-pappen, fandt firmaet at maatte gaa tilbage til anvendelsen af halm som raamateriale.

Paa Berlinerudstillingen var der i den østerrigske regjerings kollektive samling forevist tegninger, fotografier og prøver fra *Admonter Pappenfabrik*, Esser & Pollak, Admont, Steiermark. Ved den her anvendte methode for anvendelse af hvidmose som raamateriale paastodes det, at man havde overvundet en af vanskelighederne, idet man var istand til at rense og vaske ud torvfibrene, saar disse blev befriet for de finere bestanddele. De udstillede prøver var fra de forskellige stadier af fabrikationen. Man fik se den raa torv, vasket, stampet samt hollendreret færdig til at føres til papmaskinen. Af færdig torvpap forevistes 2 kvaliteter, hvoraf den ene var tilsat 15 pct. cellulose, medens den anden kun skulde bestaa af torv. Det oplystes, at fabriken producerer 300 jernbanevogne torvpap aarlig. Om anlæggets rentabilitet forelaa intet. Patentet skal være solgt til flere andre lande med tanke paa at udnytte samme.

Fra en anden patenteret fremgangsmaade, nemlig dr. *Beddies*, Berein, var der udstillet prøver af pap, karton og omslagspapir, hvori var anvendt fra 40 til 80 pct. hvidmose, medens resten bestod af brun træmasse eller ogsaa makulatur. Desuden var udstillet prøver af æsker og lignende, forarbejdet af denne vare. Efter denne methode bliver raatorven behandlet kemisk og mekanisk med forskellige maskiner. Den er forsøgt ved Lindefors Papfabrik, Hook, Sverige, hvor myren ligger i umiddelbar nærhed af fabriken, og kun i saadanne tilfælde kan det tænkes muligt at fremstille denne pap, idet raatorven ikke taaler omkostningerne ved en længere transport. Det oplystes, at fabrikationsprisen for pap med 80 pct. hvidmose var kr. 24,00 pr. ton og for lige dele hvidmose og træmasse kr. 50,00 pr. ton.

TORVTRÆ.

UDDRAG AF INDBERETNING FRA TORVINGENIØR J. G. THAULOV OM TORV-INDUSTRIUDSTILLINGEN I BERLIN.

EN OPFINDELSE paa torvteknikens omraade, som man venter sig meget af, er fremstilling af det s. k. *kunstræ af torv*. Dette er opfundet af arkitekt Hemmerling, Dresden, og patentet eies af Emil Helbing, Wandsbeck. Fremgangsmaaden bestaar i, at den raa torv

blandes med en ringe tilsats af kalkhydrat og svovlsur lerjord, hvorefter massen anbringes i former af en forønsket schablon, og udsættes i nogle minutter for et tryk af 450—500 atm., hvorved størstedelen af vandet fjernes, idet de tilsatte kemikalier har frigjort det i torven mekanisk bundne vand. Pladerne behøver 4—5 dages eftertørkning, for at blive tilstrækkelig tørre og faste, hvorefter de lader sig bearbejde og polere i lighed med træ.

Hidindtil er produktet fremstillet i en liden forsøgsfabrik i Dresden og herfra var udstillet en vakker monter. Disse prøver er tænkt anvendt som væg- og loftbeklædning, samt til parketgulve, og forevistes i de enkliste saavel som i de rigeste mønstre med ens- eller flerfarvet udførelse. De menes at faa særlig anvendelse ved indredninger ombord paa skibe og i jernbanevogne, til møbler osv. Videre til fortouge og til gadebrolægning, hvortil var vist blokke lignende dem, som anvendes til almindelig træbrolægning. Disse opgaves at ville komme til at koste mk. 6,00 à 7,00 (kr. 5,34 à 6,23) pr. m². Ligeledes er materialet foreslaaet anvendt til jernbanesviller, der skal kunne blive meget varigere og 50 pct. billigere end de nu anvendte.

Af betydning for den eventuelle anvendelse af dette materiale er dets fasthed og styrke samt at det ikke beskadiges af vand og er ildsikkert. Øverst til høire paa monteringen forevistes nogle stykker torvtræ, der havde været udsat for en temperatur af 2000⁰ C., uden at være nævneværdig skadet. Fra den kongelige tekniske høiskoles materialprøveanstalt i Dresden foreligger resultater af en række prøver, som der er foretaget med materialet, og hvoraf fremgaar, at dette overtræffer alle de naturlige træmaterialier med hensyn til brudfasthed, slitage, ildsikkerhed og ringe vandopsugningsevne.

Det oplystes, at en større fabrik nu skal anlægges i Oldenburg.

Et hermed noget beslægtet produkt var udstillet af firmaet W. Klingler, Neuenburg, Schweiz, og benævntes *Heloxyle*. Det er fremstillet af en med ildfaste salte impregneret blanding af torv (hvidmose), kalk og korkaffald. Produktet tænkes anvendt som bygningsmateriale, til ildfaste vægge samt til isolation. Pladerne var lettere og mindre holdfaste end ovennævnte. Det oplystes, at ildfaste vægge af dette materiale koster mk. 1,20—1,40 (kr. 1,07—1,25) pr. m². Der var ogsaa udstillet saakaldte torvmarmorflise til gulve og som koster mk. 2,00 (kr. 1,78) pr. m². Produktionsprisen er ca. mk. 1,50 (kr. 1,33) pr. m².

En fabrik er anlagt og er i fuld drift i Schweiz. Om dennes rentabilitet oplystes intet.